

nadrág,
szon ruhák

April No 14.

logne

üzlethen.

mény

tköztség iskolaszéke
ál üresedésben levő

tanerők, kikről meg-
béd és az államnyelv

z összes tantárgya-
Pályázati határidő

rel: kérvények az
Regele Ferdinand

r. Balázs Endre,
is sz. elnök.

odalom
óli

Sánta Fiske 80

..... 25

s kiadás) .. 30

rológiája .. 650

..... 45

fia 110

..... 35

..... 15

esztina 15

ton 70

..... 75

..... 50

egyenesedik 35

észetrájs .. 45

az

szfályában.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ramasetter Róbert
Dizsiter 2. II. 3.
Kéziratokat kizárólag a szerkesztőséghez küldendő. Kéziratokat nem adunk vissza.

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
Romániában

Egész évre — 850
Félévre — 460
Negyedévre — 240
Egy hónapra — 85
Egy szám ára pályaudvaron és vidéken is 4 lei
Bukarestben — 5.—

Csehszlovákiában

Egy hónapra — ck 35—
Egy szám — 150

1925 július 21 Kedd

Cluj-Kolozsvár * VIII. évfolyam * 165 szám

5685. Thamuz 29

Román diákok az antiszemítizmus ellen

A bukaresti demokratikus irányú napilapok mai száma közli a független diákság manifestumát, amely beszédes bizonyítéka annak, hogy a román diákságnak egy tekintélyes része egyáltalában nem áll az antiszemita-fascista diákság platformján. Az érdekes manifestumot, amelyet annak aláírói az egyetemi diáksághoz és a közvéleményhez címeztek, itt ismertetjük:

A manifestum első részében Románia gazdasági strukturáját bírálja, mint amely végső fokon oka az antiszemita mozgalmak kitenyészésének. A manifestum társadalomkritikája teljesen szocialista tendenciájú. Az antiszemita diákmozgalmat kizárólag a töke és munka harcára vezeti vissza, amely nemcsak hogy nem szerencsés meglátása a dolgok valódi lényegének, de mint olyan jelszó, amelyet a magát függetlennek nevező diákság zászlójára ír, már első pillanatban alkalmas a demokratikus diákság törekvéseinek diszkreditálására azoknak a szemében, akikben a szocialista jelszavak különféle gyanúsításra adnak tápot.

A manifestum további részében így szól: „A mi diákszemélyeink a következők: nacionalisták vagyunk abban a törekvésünkben, hogy mindazt előbbre vigyük, amit a román kultúra alkotott és hogy az univerzális kultúrának azokat a vívmányait, amelyeknek befogadására alkalmas a mi lelkünk, magunkba plántáljuk. Internacionalisták vagyunk a szolidaritásnak abban az érzésében, amely a mi kulturánkat a nyugati kultúrához fűzi s amely valamennyi ország szellemi és testi munkáit összeköti azzal a kívánsággal, hogy a román nép vegye ki a maga részét az univerzális civilizáció alkotásaiból.

Tisztelettel hajlunk meg a gondolat közlésének szabadsága előtt és meg vagyunk győződve arról, hogy a haladásnak egyetlen lehetősége az állampolgári szabadságoknak egy valóban demokratikus állam keretében való biztosítása.

Ime ezért emeljük fel szavunkat az ellen az exkluzívizmus ellen, amely az igazi nacionalizmustól elrugaskodott integráns nacionalizmus nevében eresztett gyökeret egyes kollégáink szívében. Uralkodóosztályunknak sikerült a diákságnak egy részét, amely valaha román testvéreink emancipálásának ügyét szolgálta, a belső viszály és az etnikai és vallási kisebbségek elleni bujtogatás eszközévé süllyeszteni. Türelmetlen sovinizmusukkal megsértették a szocialis igazságot, valamint a munkásság érdekeit.

Mi megértjük kollégáink eltevelyedését, materiális nyomorúságok sulya alatt a diákmozgalmak kezdetén jogos anyagi természetű követeléseket fogalmaztak meg. Később a különböző táborokból való érdekelt politikások befolyása alatt ezt a professzionális mozgalmat politikai mozgalommá változtatták és az egyeteméről kivitték a városokba és a falvakba is. Annak, hogy az antiszemitaáramlat az ifjúságnak minden rétegében elterjedt, logikus okát abban az atmoszférában találhatjuk, amely a román iskolákat az idegengyűlölő kultúra melegágyává változtatta át. Az uralkodóosztály ezt az atmoszférát saját érdekével igyekszik megőrizni és továbbfejleszteni. Ma már az államnak más intézményei is azon az uton vannak, hogy ettől a szellemtől fertőződjenek meg.

Törhetetlen meggyőződéssel hirdetjük, hogy a falvak és városok népe, amely nem érez faji és felekezeti gyűlöletet, hanem csak a munka szolidaritását, nem fogja hagyni befolyásoltatni magát ettől az áramlattól és hogy azok a román diákok, akik a népből származnak, mellettünk fognak állani. Nincs antiszemita diáktöbbség. Csak egy zavargó és agítáló kisebbség

van. Ezzel a kisebbséggel szemben áll tántoríthatatlanul a független diákság, amelyet mi képviselünk. A két frakció között: a független diákok és a zavargók között áll az intoleráns többség, amely összeülekezett a reakcióval. Hiszük, hogy elérkezett a pillanat, amikor a diákság összegyűjtése s a törvényes utra való visszatérése sürgős szükség.

A mi egyesületünk nemzeti és szociális felelősségérzetéből kifolyólag kötelességének tartja a fent elmondott veszélyekre tévelygő kollégáinak és a közvéleménynek figyelmét fel-

hívni és a diákságot jelenlegi organizációján belül a gondolat és állampolgári szabadságok tiszteletének útjára visszavezetni. Felhívjuk mindazokat az elemeket, akikben megvan az állampolgári bátorság, hogy álljon mellénk ebben a harcban.

A manifestumot a független diákegyesület nevében Serban Cioculescu bölcsészhallgató, Mihail Ciobanu bölcsészhallgató, Th. Jonescu joghallgató, Thimotei Marin bölcsészhallgató, Gheorghe Dumitrescu jogszigorló és Alex Mihaileanu tanárjelölt irták alá.

Pétain tábornok megérkezett Marokkóba és kihallgatáson jelent meg a szultánnál

Fez köré koncentrálják a francia csapatokat. Egy amerikai gyár száz repülőgépet szállít Abd el Krimnek

(Rabat, július 20. Az Uj Kelet tudósítójától.)

Pétain tábornok, a francia csapatok új főparancsnoka, ma repülőgépen ideérkezett. Azonnal tanácskozott a vezérkar magasabbrangú tisztjeivel, majd kihallgatáson jelent meg a szultánnál. A szultán az audiencia után megjelent az egyik mecsetben és próklamációt olvasott fel, amelyben óvja a lakosságot Abd el Krimtől, akit, szerinte, a legközelebbi napokban meg fognak büntetni. Pétain holnap utazik tovább Fez felé. Fezből érkező jelentések szerint az új harcokat Fez körül akarják koncentrálni. Két divízió utban van Casablanca felé, két másik divízió pedig Fez felé tart. Legelső sorban marokkói csapatokról van szó. Egy angol és egy francia divíziót is küldtek Marokkóba.

Páris, július 20. A „Petit Journal“ néhány nap előtt közzétett jelentése szerint június harmincadikáig a halottak és eltűntek száma 1475, a sebesültek száma pedig 2725 volt. Nanlin tábornok ma hajnalban utazott el Marseilleből Casablancába. Hajórászállása előtt fogadta a sajtó képviselőit és kijelentette, hogy a marokkói hadihelyzet most már annyira kiéleződött, hogy a gyors békekötésre kevés remény van.

— Nem szabad elfelejteni — mondta a tá-

bornok — azokat a nehézségeket, melyeket a rendkívüli időjárás és az a körülmény okoz, hogy a francia csapatoknak általuk ismeretlen területen kell küzdeniök. Marokkóban nagyon kevés ut van és ez is megnehezíti a csapatok helyzetét.

Az emberi jogok ligája nyílt levelet intézett Painlevéhez, melyben felkérlik, hogy az Abd el Krimhez intézett békefeltételeket tegyék közzé.

Politikai körökben elterjedt hírek szerint Malvyt, aki a Marokkóról folyó tárgyalásokat a spanyolokkal vezette, kinevezik Marokkó főparancsnokává. A „Paris Soir“ ezzel szemben arról értesül, hogy a főparancsnok Barthou lesz.

Newyork, július 20. A „Newyork Herald“ értesülése szerint, egy amerikai repülőgépgyár száz darab repülőgépet szállít a legközelebbi napokban Abd el Krimnek.

Fez, július 20. Abd el Krim az egész rif hadsereget Ternal és Izual közé koncentráltta. Ain-aist és Ain-maatuft a rifkabilok körülzárták.

Páris, július 20. A lengyel kormány értesítette Franciaországot, hogy hajlandó egy hadosztály lengyel csapatot a marokkói frontra küldeni. A lengyel kormány ezt minden ellenszolgáltatás nélkül hajlandó megtenni.

Ujabb antiszemita zavargások Bécsben

Inzultálták a Stadtpark sétálóit és a Kolowrat-kávéház vendégeit. A rendőrség tizenkét tüntetőt letartóztatott

(Bécs, július 20. Az Uj Kelet tudósítójától.)

Jelentette az Uj Kelet, hogy néhány nappal ezelőtt kinos antisemita botrányok játszódtak le a Duna-parton és Brigittenauban. A zavargások szombaton este megismétlődtek, ezúttal a Stadtparkban és a Park- és Kolowratringen. Este tizenegyórakor egy hatvan fős álló kampókeresztes csoport hatolt be a Stadtparkba és inzultálta a sétálókat, valamint a Kaszinó-terraszán ülő vendégeket. A pincérek itt ellenállást kíséreltek meg, ami verekedéssé fajult. Heten megsebesültek, közülük hármat a mentőknek kellett elszállítaniuk.

Miután egy erősebb rendőri készültség itt helyreállította a rendet, a tüntetők kivonultak a Ringre, ahol egyrészt Kolowrat-kávéházat támadta meg, míg a többiek az utcai járókelőket inzultálták. A Schwärzenbergplatzon a rendőröknek sikerült a zavargókat végleg feltartóztatniok. Tizenkét tüntetőt előállítottak a főkapitányságon, egyidejűleg megindult a nyomozás a felbujtók ellen.

Részletes tudósításunk a következő:

Szombaton este nyolc órakor egy körülbelül százszázötven főnyi csoport indult el a Schillerhaus, a kampókeresztesek otthona elől a Stadtpark felé. A csoport tagjai legnagyobb részben egyetemi hallgatók, gimnazisták, inasok és suhancok voltak. Legtöbbjük gummitótot tartott a kezében. Nemsokára durva kiáltásokat lehetett hallani:

— Le a zsidókkal!

— Le a cionista kongresszussal!

A következő pillanatokban már

segélykiáltások követték nyomon a tüntetést

A kampókeresztesek megtámadták a békésen sétáló járókelőket, többet közülök földhöz vágta és összerugta őket. Izgalmas pánik keletkezett. Az inzultáltak között több asszony és gyermek is volt, akik szivetrázó sikollyal menekültek az ember-telen támadók elől. A rendőrposztok, amelyek a tüntetés színhelyének közelében tartózkodtak, gyengének bizonyultak az ellenállásra és nem léptek közbe.

A pánik a Stadtpark kioszkja előtt érte el tetőpontját. A tüntetők

megrohanták a terraszon ülő vendégeket és székeket és poharakat dobtak feléjük. Több nő sirögörccsöt kapott és elájult. A férfiak megkísérelték visszaszorítani a támadókat és valóságos közelharc keletkezett, amelynek folyamán az üvegcserepektől kilencen súlyosan megsebesültek.

A sebesülteket először pincérek kötötték be, később kivonultak a mentők is, akik a klinikára szállították őket. Körülbelül egy félórán keresztül tartottak ezek a kinos események. Végül a vendégek kénytelenek voltak a kioszkot elhagyni és csak

miután a Stadtpark is kiürült, vonultak tovább a tüntetők.

Hitler-dalok éneklése mellett, zárt sorokban, anélkül, hogy a rendőrszolgálat feltartóztatott volna őket, folytatták útjukat a Kolowrat-ringen. Közben többször összetűztek a járőrökkel és akiket zsidóknak néztek, azokat elverték. Amikor a Schwarzenberg-térre értek, egyrészt behatolt a Kolowrat-kávéházba és inzultálta az ott tartózkodó vendégeket. A tüntetők egy másik csoportja ezalatt a Schwarzenberg-téren keresztül az Atlantis- és az Imperial-kávéházhoz akart vonulni, itt azonban már

erősebb rendőri készültség állta útjukat. Sikertelenül a tüntetőket feltartóztatni és közülük tizenkettőt azonnal le is tartóztatottak.

Később a rendőrök a Kolowrat-kávéházat is megtisztították a kampószerkesztésektől.

A kínos tüntetések az osztrák főváros egész lakosságánál visszatetszést váltottak ki. A lapok a legnagyobb felháborodás hangján írják a szombati esti zavargásokról és követelik a kampószerkesztés szervezete azonnali feloszlását.

Bécs, július 20. Az egész bécsi sajtóban és a közvéleményben a legnagyobb felháborodást váltották ki azok az események, amelyek tegnap éjszaka a Ringen és a Stadtparkban lejátszódtak. A rendőrség a legszigorúbban kijelenti, hogy az ilyen eseteket minden törvényes eszközzel és a legnagyobb szigorral meg fogja akadályozni.

Az összes számbajehető organizációkhoz és egyesületekhez ilyen irányú figyelmeztetést küldött a rendőrség, amelyben kijelenti, hogy

szükség esetén a fegyverek használatától sem fognak vissziadni.

Az ilyen zavargásoknál tettenért személyeket azonnal le kell tartóztatni és a rendőrség számukra a maximális büntetést fogja kiszabni. Szükség esetén átadja őket a bíróságnak. A rendőrség eddig tizenkét horogkeresztet tartóztatott le, akiket azonnal tizennégy napi elzárásra ítélték. Ezenkívül átadták őket az ügyészségnek. A tegnapi zavargások után azonnal megjelent a helyszínen Seitz polgármester és Breitner tanácsnok. A pincérek szakszervezete azonnal értekezletet tartott, amelynek eredményeként a kormányhoz és a rendőrséghez fordult és fokozott védelmet kért az ilyen zavargások esetére. A szakszervezet egyébként határozati javaslatot fogadott el, amelyben elhatározta, hogy maga is

gondoskodni fog a védelemről.

Schober, a rendőrség parancsnoka, ma a lapokban nyilatkozatot tett közzé, amelyben kijelenti, hogy nem fogja tűrni, hogy éretlen fiatal emberek a gyantalan kávéházi vendégeket moleztálják. Az ilyen esetek elkerülése végett a legszigorúbb utasításokat adja a rendőrszolgálatnak.

A rendőrség a vizsgálatot a késő esti órákban is folytatja, aminek során négy újabb egyént le tartóztatott. Ezek közt volt a horogkeresztesség lapjának egyik főszerkesztője is, akinél ölmos botot találtak.

Amzel utóda
Stern Sámuel
ארטה. כשר
étterme

Oradea-Mare, Nagypiac-tér 7. sz.
Ujnonnan átalakítva és megújított.
Abonenseket, társas estélyeket, lakodalmas rendezését olcsón vállalom.

Ha művészi kivételre, vas- vagy réz-
butort, zongorát
akar venni, ne sajnálja az utat Marosvásárhelyre és tekintse SZÉKELY ÉS RÉTI
ERDÉLYRÉSZI BUTORGYÁR RÉSZV. TÁRS. butorterméit, asztalokat furniárukat legolcsóbban itt szerezhetik be

* Temesvári előfizetőinkhez! Temesváron Bachus János az Uj Kelet kézbesítője (lakik II. Burkus-u. 19., napközben a Lloyd-kávéház előtti újságbódében), aki a kézbesítésre vonatkozó mindennemű észrevételt elintézi.

Csehszlovákia

átadja Csallóközt a magyar emigránsoknak? Magyar köztársaság alakul Szlovénia déli részén? A budapesti sajtó fantasztikus híre egy új államalakulásról

(Budapest, július 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) A budapesti sajtó egyrésze — nyilvánvalóan bécsi forrásból — fantasztikus és nem tulságosan valószínű híreket közöl dr. Benes Ede csehszlovák külügyminiszternek a magyar emigráció párisi vezetőivel folytatott tárgyalásairól. Benes állítólag ajánlatot tett Veér Imrénnek, a párisi „Köztársaság” című lap szerkesztőjének, hogy alakítson magyar köztársasági pártot a Szlovénia déli részén, a jelenlegi magyar pártszervezkedés letérésére. A magyar emigráció ezt az ajánlatot nem fogadta el, hanem ellenindítványt tett, mely szerint kérte, hogy a Csallóköz területére engedélyezze a csehszlovák kormány, egy — a fenhatósága alatt álló — magyar köztársasági állam megalapítását. Benes az indítványt a budapesti lapok szerint elfogadta, azaz a kikötéssel, hogy a létesítendő állam biztosítsa a cseh-jugoszláv korridor létesítését. Kikötötte továbbá azt is, hogy az államfő és a kormány tagjainak kijelölésében a csehszlovák kormány vétőjoggal bírjon.

Ezzel kapcsolatban Veér ismertette Benessel a bécsi, jugoszláviai és párisi emigrációk tárgyi és személyi megállapodását, mely szerint az emigránsok tudomásul veszik Károlyi időleges visszavonulását. Lovászy Mártont helyezik előtérbe és amennyiben Lovászy a vezetőserepet vállalja, még ez év folyamán az ő vezérlete alatt akcióra lépnek és a Benessel folytatott tárgyalások alapján megalapítják a csallóközi köztársaságot. Az úléson Benes kikötéseit figyelembe véve, megállapodtak az ellenkormány tagjainak személyére vonatkozólag, jelöléseik

Megint korlátozzák a kisebbségek tanszabadságát Tankötelezettség mellett nincs tanulási lehetőség

(Cluj-Kolozsvár, július 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az iskolaév elején nem egy szülőnek okoz gondot, hogy gyermekük milyen módon juthat majd ahhoz a legtermészetesebb jogához, hogy tanulhasson. Mert nálunk, a tankötelezettségnek ebben a szigorú országában a legemlékezőbb tanulás lehetőségeit is megnehezítik. Ezt legszebben illusztrálják a jövő tanévre vonatkozó következő rendelkezések:

Egy királyi dekrétum által szentesített Regulamentul scoaleror secundare és a Monitorul Oficialban 1922. április 21-én megjelent törvényrendelet szabályozza a középiskolába beiratkozás rendjét. Meg van határozva, kik vehetők fel az első osztályba. A rendelet előírja a felvételi vizsga anyagát és a vizsgálóbizottság összeállítását.

E fejezet tizedik pontja szerint a felvételi vizsgabizottság három tagból áll: a középiskola első osztályának főnökéből, az alsó tagozat egy tanárától és egy elemi iskolai tanítóból, akit a középiskola igazgatója jelölt ki.

Egy új körrendelet azonban ezzel a királyi rendelettel szemben a bizottság új összetételét rendeli el. Ezentúl nem a középiskola igazgatója rendeli ki a tanítót a vizsgabizottságba, hanem a tanfelügyelőség.

Ez az újabb beavatkozás az iskolák belső életébe súlyos következményeket vonhat maga után. A kirendelt tanító ugyanis elvonhatja a gyermekeket a középiskola első osztályától, mert ugyancsak a rendelet szerint a felvételi vizsgán megbukott gyermek nem ismételteti meg a vizsgát más tanintézetben. Súlyosító körülmény még az is, hogy az osztályzatok megállapítására a szabályzat semmiféle intézkedést nem tesz és ez maga után vonhatja azt is, hogy roha a bizottság háromtagu, az egy kiküldött tanító két középiskolai tanár asszisztálása mellett visszavetheti a felvételi vizsgára jelentkező tanulókat akkor is, ha két tanár felveendőnek minősíti őt.

Kiváltságok a főlvele'nél

Másik, nem kevésbé súlyos sérelme a kisebbségeknek az ezidén érvényben lévő vizsgarendelet. Eszerint a középiskola ötödik osztályába fellépni öhajtó tanulóknak, tekintet nélkül arra, hogy állami, vagy kisebbségi középiskolába akarnának beiratkozni, egy teljesen idegen állami bizottság

azonban nem merítik ki az egész kabinetet. A lista, amelyben megállapodtak, a következők:

Miniszterelnök: Lovászy Márton, ha nem vállalja, Linder Béla.

Külügyminiszter: Linder Béla.

Pénzügyminiszter: Szende Pál.

Belsőügyminiszter: Hock János.

Kultuszminiszter: Veér Imre.

Földmivelésügyi miniszter: Hoffmann Ottó.

A listán kívül alkotmányvázlatot is készítettek, mely majdnem minden pontjában megegyezik a Károlyi-féle köztársaság alkotmányával. Az új államalakulás terve — mint a budapesti sajtó írja — voltaképpen csehszlovák belpolitikai célt szolgál. Összességben ugyanis Csehszlovákiában a nemzetgyűlési választások és az ingadozó cseh kormánykoalíció, amelynek egyik vezetője éppen Benes, szeretné a maga számára biztosítani a körülbelül 700.000 főnyi magyar szavazatot.

Eddig tart a budapesti lapok híradata, amely ebben a formájában kétségkívül nem felel meg a valóságnak. A magyar emigráció egyik frakciója — Skotus Viator utján — valóban tárgyalat csehszlovák hivatalos körökkel hasonló kérdésekről és akkor jelentette ki Masaryk elnök a „Budapesti Hírlap” munkatársa előtt, hogy állama hajlandó bizonyos területi engedményekre éppen a Csallóközben, ha Magyarországon demokratikus irányzat kerül kormányra. A magyar kormányzat azonban a demokratizálódást tulságosan súlyos áldozatnak találta a felkínált engedményekért és a dolog abbamaradt. Alkalmassint ennek az akciónak félreértéséből származnak a mostani fantasztikus hírek a csallóközi köztársaság megalakulásáról.

előtt néhány tárgyból vizsgát kell tenniük. A cél tisztelgetreméltó, mert hiszen már ezen a fokon akarják a pályákra való szelektálást végrehajtani, azonban ezzel a rendelkezéssel megtörténhetik az, hogy a kisebbségi iskolák felsőbb tagozatában egyáltalában nem lesz tanuló. A bizottság tagjai között ugyanis nem lesznek olyanok, akik tanárai az illető iskolának és így megtörténhetik, hogy a legjobb tanulók is, akik alkalmasak felsőbb iskolák elvégzésére, vissza fognak maradni.

A törvényrendelet tizedik pontja újabb sérelmek forrása. Ebben a pontban vannak ugyanis megjelölve, hogy az állami iskolákban milyen sorrendben vehetők fel a növendékek. Eszerint első sorban felvehető a román nemzetiségű tanulók, akik letették felvételi vizsgájukat. E vizsgák eredményének középértékéről listát készítenek. Ugyancsak ilyen lista készül az idegenek gyermekeiről is. Nem tekintetnek idegeneknek a beiratkozás sorrendjében a naturalizált szülők gyermekei, ha ezek a gyermekek akkor születtek, amikor a szülők már megnyerték a honosítást. A később naturalizált szülők gyermekei már idegeneknek tekintetnek.

Ez olyan megszorítása a tanszabadságnak, ami sok polgár számára majdnem lehetetlenné teszi azt, hogy gyermekeit állami iskolába irassa.

Szelekció a tízeveseknél

Nem kevésbé sérelmes a tizenegyedik pontban felsorakoztatott felvételi sorrend is. Az állami iskolákba felveendő sorrendje a következők: felvételtnek:

- a) akik az internátusban vannak elhelyezve,
- b) a saját iskolák ismétlő tanulói,
- c) román nemzetiségű tanulók saját listájuk sorrendjében,
- d) ha még hely maradt, „idegenek” gyermekei saját listájuk sorrendjében.

Valóságos numerusz clauzus ez, ami sehol a világon eddig gyakorlatban nem volt. Nem lehet megvonni a kulturát azon a címen, hogy nincs valaki internátusban, vagy amiért osztályzatának középértéke valamivel lejjebb áll a többinél. A kulturához époly joga van a gyöngébb felfogásnak, mint a jó tanulónak. A szelekció csak később kezdődhetik, nem ebben a korban.

Ezek a sérelmek azonban világosan mutatják a kisebbségeknek kulturális útját és ez is egy okkal több, hogy mi magunk csináljuk meg iskoláinkat, ha kell, még olyan áldozatok árán is.

egy Egy ameriki

(Budapest, július 20. A Tenne Dayton nevű városban jelentették gyálnak. Tenne Klan néven ism világnak, elítelt letnek még fele huszonháromeve ródve azzal, hogy fegyházbüntetést hallgatva, mégis ember egy hó ménye.

A vádlottak védei védik, de közváltó is, az elnökjelöltje, Br tást végzi a tud

Európában az ugynevezett európai alig tud egyáltalán, hogy foghattak egy t letét is megma ily érthetetlen, téktelenül ez véleményt.

Egy budapesti szállóbeli lakásán yorki pszichológus társadalomtudományuton van utbejtette.

Kérésünkre a toni pörről a közölte velünk:

— Magam nem — de már jártam mélyes tudományokról. Kereszt tulajdonképpen cs lakosa. Az egész mocska, amely csak jelentéktelen nép itt nem gaz mívelőit nem kulturintézménye egész államnak furdóhelye nincs itt egyet-egyet. intelligencia, ha vannak, de itt a kivétel nélkül ugyanis a protartozók és nagy pszichológus, ugy merek azért oly muknak, vitalitá területe nem ak élet a szegénység tiv és sivár. A nem ismernek.

— A dayton oka az, hogy B kovácsolni az egy irták a lapok, E ber. Tudvalevő vándoroltak be bálta meg, hogy mindannyiszor egyenes ellenté zervált és méltó ves ember Bryan de egy szavát n egyetlen komoly Azt lehet mondás vetéses figura. azóta vallási tér hisérletezik azzal kat szavaztasson szemben, amely tek és a bigott e Ez sem sikerült újabb kísérlet a tott izgalmekek

oknak? Budapesti sajtó

sz kabinetet. A lista, vetkező: ártón, ha nem vál-

Béla. Pál. nos.

Hoffmann Ottó. zlatot is készítettek, ban megegyezik a ányával. Az új ál- dapesti sajtó írja litikai célt szolgál. ovákiában a nemzet- zó cseh kormány- tője éppen Benes, sitani a körülbelül tot.

ok híradsa, amely nem felel meg a óio egyik frakciója óban tárgyalt cseh- nio kérdésekről és nök a „Budapesti állama hajlandó bi- éppen a Csallóköz- ratikus irányzat ke- mányzat azonban a tyos áldozatnak ta- és a dolog abban- akciónak félreértés- antasztikus hírek a lásáról.

abadságát

kell tenniök. A cél már ezen a fokon ktálást végrehajtani, megtörténhetik az, több tagozatában. A bizottság tagjai yanok, akik tanárai történhetik, hogy a csak felsőbb iskolák dni.

pontja újabb sérel- ákban vannak ugyanis ákban milyen sor- tek. Eszerint első- emzetiségi tanulók, at. E vizsgák ered- készítenek. Ugyan- nek gyermekeiről t a beiratkozás sor- gyermekei, ha ezek mikor a szülők már később naturalizált nek tekintetnek.

nszabadságnak, ami etetlené teszi azt, irassa.

ció a tízéveseknél

negyedik pontban is. Az állami is- a következők: fel-

nnak elhelyezve, anulói,

saját listájuk sor- idegenek" gyer-

sz ez, ami sehol nem volt. Nem en a címen, hogy amiért osztályzatá- áll a többinél. A ngébb felfogásának, ó csak később kez-

lágosan mutatják a és ez is egy okkal meg iskoláinkat, an is.

A daytoni majompör közvádloja egy nagyzási mániában szenvedő demagóg

Egy amerikai pszichológus. dr. Elisabeth Severa nyilatkozata a szenzációs pörrel. Newyork állam eltörölte a vallásoktatást

(Budapest, július 20. Az Uj Kelet tudósító-jától.) A Tennessee nevű amerikai államocskának Dayton nevű városában — amint már többszörben jelentettük — érdekes és furcsa pört tárgyalnak. Tennessee állam, amely a Ku-Klux-Klan néven ismert sötét mozgalmat is adta a világnak, eltöltötte iskoláiban a darwini elméletnek még felemlyesítését is. Ennek ellenére egy huszonhárom éves Scopes nevű tanár, nem törődve azzal, hogy a tilalom megszegőjére súlyos fegyházbüntetés vár, egyedül lelkiismeretére hallgatva, mégis előadta osztályában, hogy az ember egy hosszú fejlődési processzus eredménye.

A vádlott tanítót Amerika legnevesebb ügyvédei védik, de nemkevésbé híres ember a közvádlo is, az amerikai demokratapárt örök elnökjelöltje, Bryan, aki a legféltetlenebb igaztást végzi a tudomány ellen.

Európában mind nagyobb csodálkozás kíséri az ugynevezett daytoni majompört, mert az európai alig tudja megérteni, miként lehetséges egyáltalán, hogy a szabad Amerikában pörbe foghattak egy tanítót azért, mert Darwin elméletét is megmagyarázta tanítványainak s épp ily érthetetlen, hogy miért igazítja oly mértékűtlenül ez a pör az egész amerikai közvéleményt.

Egy budapesti újságíró fölkereste Ritzszállóbeli lakásán Elisabeth Severn dr. newyorki pszichológust, aki több nevelésügyi és társadalomtudományi munkát írt s most tanulmányt van Európában és Budapestet is utbaejtette.

Dayton csak egy his falu

Kérésünkre az amerikai tudós író a daytoni pörrel a következő érdekes dolgokat közölte velünk:

— Magam newyorki vagyok, — mondotta — de már jártam Tennessee-államban, így személyes tudomásaim vannak az ottani viszonyokról. Keresztülutaztam Daytonon is, amely tulajdonképpen csak falu, alig van ezernél több lakosa. Az egész Tennessee kis földművelő-államocskája, amelynek fővárosa Memphis, szintén csak jelentéktelen vidéki városka. A földműves nép itt nem gazdag, mert a föld itt szegény és művelőt nem teszi vagyonossá. Sajnos, itt kulturintézményekről alig lehet beszélni, az egész államnak se színháza, se muzeuma, se fürdőhelye nincs. Még mozi is alig találunk itt egyet-egyet. Természetesen, azért itt is akad intelligencia, ha csekélyszámu is és iskolák is vannak, de itt az intézetek igazgatói majdnem kivétel nélkül papi emberek. A lakosság ugyanis a protestáns-metódista felekezethez tartozik és nagyon bigott szekta. Én, mint pszichológus, úgy látom, hogy a tennesse-i farmerek azért oly bigottak, mert temperamentumuknak, vitalitásuknak semmiféle más kielézési területe nem akad, mivel, amint mondtam, az élet a szegénység folytán ott egyhangú, primitív és sivár. Arrafelé semmiféle szórakozást nem ismernek.

A pör főszereplői

— A daytoni majompörnek tulajdonképeni oka az, hogy Bryan akart magának szenzációt korlácsolni az egész esetből. Ahogyan itt is megírták a lapok, Bryan lényegében csalódott ember. Tudvalevően ir származású, de még ősei vándoroltak be Amerikába. Már háromszor próbálta meg, hogy az Unió elnöke legyen, de mindannyiszor megbukott. Mondhatnám, hogy egyenes ellentéte Coolidge-nak. Amennyire rezervált és méltóságáteljes Coolidge, olyan tulheves ember Bryan. Demagóg, kitűnően beszél, de egy szavát nem lehet elhinni és Amerikában egyetlen komoly ember nem veszi őt komolyan. Azt lehet mondani, hogy a mi szemünkben neveléses figura. Amióta elbukott a politikában, azóta vallási téren próbálkozik. Már évek óta kísérletezik azzal, hogy olyan törvényjavaslatokat szavaztasson meg a progresszív javaslatokkal szemben, amelyek a biblia szellemében készültek és a bigott emberek világnézetét képviselik. Ez sem sikerült neki ezideig és a daytoni pör újabb kísérlet arra, hogy a pör révén támasztott izgalmaival híveket szerezzen magának.

Bryan ugyanis tipikus nagyzási mániában szenved és meg van győződve arról, hogy el kell érkeznie az ő napjának. Most, hogy sikerült ily nagyra felfújni a csekélyke daytoni esetet, képzelem, mily boldog és sugárzik, mint egy primadonna.

— Hogy ezt a pört valóban megindíthatták Scopes ellen, annak az az egyszerű magyarázata, hogy ezeknek a kis államoknak bizonyos fokig autonóm törvényhozói joguk van s az ottani bigott lakosságnak megfelelően van olyan törvényparagrafus is, amelybe Bryan bele tudott kapaszkodni. Az Unióban egyébként valóban törvény, hogy a biblia szellemében tanítsák a teremtés történetét, viszont arra nincs törvény, tudtommal, hogy Darwin elméletét nem szabad ismertetni. Scopes nem tanító, mint ahogy itt a lapok írják, hanem középiskolai tanár, de egyébként egészen jelentéktelen ember, aki véletlenül szolgáltatva a szerencsés ügyet Bryan hőbortjának. Viszont Clarence Darrov, Scopes védője, nagyhirű radikális ügyvéd, igen ismert ember Newyorkban, magam is jól ismerem s ennél fogva meg vagyok győződve, hogy őt a legnagyobb mértékben mulattatja ez a pör, azért is vállalta a védelmet.

Legfeljebb féltucat vénasszonyról van szó

— A pör különben az amerikai népet is csak mulattatja. Szó sincs róla, amiól itt Európában tartanak, hogy ezzel a pörrel valami monumentális, Amerikán végighullámzó klerikális, misztikus, fanatikus áramlat vette kezdetét. Az amerikai népre mindenekelőtt az jellemző, hogy józan, szorgalmas, praktikus, tárgyilagos. Nem ér rá, hogy misztikus legyen,

Tegnap megkezdődött a Ruhrvidék kiürítése

(Berlin, július 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) A francia csapatok ma délelőtt megkezdték a Ruhr-vidék kiürítését. Eddig Buer, Dorsten, Horst, Marl, Vulfen és Fotrep városokból vonultak ki a csapatok. Bochumot hétfőn ürítik ki. A lakosság rendkívül lelkes hangulatban van.

Ismét lezuhant két repülő Szamosfalván

A gép mindkét utasa meghalt. Ionescu Marian főhadnagy és Szabados asztalosmester tragédiája

(Cluj-Kolozsvár, július 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) A magasság szent, tiszta és szabad, ahova gépszárnyain boldog vakmerőséggel ível az ember. De a föld ölelése örök ellensége marad a magasságokat hódító embernek s vakmerőségéért igen gyakran halállal fizet. Fiatal, izmos erőket tapos a sir posványába, akik tegnap még az ifjúi erő öntudatával jártak közöttünk, nem is sejtve, hogy mára büszke erejük rommá porlik.

Még alig néhány hete, hogy a szamosfalvi repülőtéren halálos repülőkatasztrófa történt, melynek áldozatai Badescu repülőkapitány és Bányai pilóta voltak. Alig néhány hete ennek és mára újabb áldozatok vére festette vörösré a halálrét humuszát. Az áldozatok összeszeroncolt tagokkal, holtan fekszenek a kolozsvári klinika sebészeti osztályán. Ajkukon borzalommá torzult a repülés mámorában fakadt mosoly, szemük üvegén a kék távlatok isteni képe fekete homállyá sűrűsödött.

A katasztrófa ma délelőtt tizenegy órakor történt. A szamosfalvi repülőgéposztag számára Angliából nemrégiben újabb gépek érkeztek, melyeket ma ünnepélyes keretek, felszentelési szertartások közepette adtak át rendeltetésüknek. A legénység és tisztikar frontja előtt egymásután emelkedtek fel a büszke gépmadarak a földről. A szemek kíváncsian nézegettek fel a napsütésben regyogó égre, a mélységes csöndben a motorok vidám berregése hallatszott, mikor egyszerre az egyik gép motorjának kattogása kihagyott, s hirtelen, a lent állók megdöbbenésének visszafajtott lélekzete közben a gép zuhanni kezdett. Egy pillanat alatt a gép már a földön volt.

A lentállók megdermedése egy percig tartott csak. A következő pillanattól a legénység és a tiszték a lezuhant géphez rohantak. A látvány, ami szemünk elé tárult — borzalmas volt. A repülőgép tisztje: Ionescu Marian főhadnagy véresen összezúzódott tagokkal, kettérepedt koponyával a gép falához volt szorulva. Még élethen volt. A repülő-

mert nincs annyi ideje, hogy magába merüljön és tépelődjék; hájtja a *business*. Ahogy aránylag csak csekély számu spiritisztáról beszélhetünk Amerikában (annak ellenére, hogy az ujkori spiritizmus Amerikából indult el), éppígy aránylag csak igen elenyésző a vallásos fanatikusok száma. És amikor a lapok azt írják, hogy Dayton utcáin asszonyok vonulnak, zsoltárokat énekelnek és elátkozzák Scopeset és Darwin tanait — mondhatom magának, hogy *legfeljebb féltucat vénasszonyról van szó*. — Az egész pört tulajdonképpen az amerikai újságok fújták föl. Tudniillik az amerikai sajtónak ki kell szolgálnia az amerikai közönség szenzációsomjuságát, ami az amerikai nép tipikus tulajdonsága. De ott minden józan ember tudja, hogy mennyit vonjon le az ilyen ügyesen fölfújt szenzációkból s tudja, hogy ezt a botránypört is mire redukálja.

— Viszont én mondhatok valami szenzációsabb dolgot, ami éppen most történt és amiről a „The New York Herald“ július 13-iki száma egész eldugott helyen közöl egy kis tudósítást, egyáltalán nem csinálva belőle szenzációt és ez az, hogy Newyork állam legfelsőbb törvényhozó testülete törvénybe iktatta, hogy az állam területén az összes nyilvános iskolákban semmiféle vallást nem szabad tanítani. Ezt a törvényt, amely most lépett érvénybe, tulajdonképpen a daytoni események siettetették. *Vagyis szemben a daytoni eseményekkel, Newyork állam egyszerűen kirekesztette a vallástanítást az összes iskolákból.* Ezt a törvényjavaslatot Joseph Lewis, a newyorki militáns szabadgondolkodó elnöke terjesztette elő. Ennek a javaslatnak törvényvé emelése nagyobb jelentőséggel bír a daytoni majompörnél, mert ez Newyork állam állásfoglalását jelenti, ami mégis csak súlyosabb valami, mint néhány száz daytoni primitív farmer buzgólkodása.

Ezeket mondta a majompörrel Elisabeth Severn dr., aki egy kissé mintha restelné, hogy ezt a fölfújt szenzációt komoly amerikai eseménynek tekinthetik Európában. d. zs.

gép másik utasa: Szabados asztalosmester halottan borzalmasan összeroncólva fektűt a gép egyik szárnya alatt.

A szerencsétlenség híre futótűzként terjedt el a városban és mindenütt a legnagyobb megdöbbenést keltette. A két szerencsétlenül járt pilótát automobilon szállították a klinikára, ahol a még élethen lévő Ionescu főhadnagy rövid idő múlva kiszenvedett.

Megemlítésre méltó, hogy Szabados, crajovai származású asztalosmester önként jelentkezett repülésre.

A katasztrófa okára vonatkozólag megoszlanak a vélemények. Egyesek szerint a motor ereje nem tudott megbirkózni a levegő ellenállásával, mások szerint a gépet hirtelen defektus érte. A gép mindössze 100—200 méter magasságból zuhant alá s így magán a gépen a roncsolódások nem nagyon súlyosak. Két szárnya csaknem érintetlen.

A katasztrófa után az érdeklődők egész serege ment ki a szamosfalvi repülőtérré, ahol a lezuhant gépet feltűzött szuronyu katonák őrzik.

A halálrétén pedig újra minden csendes... Az áldozatok vérért beitta a föld, a levegő pedig, mely két életerős ember katasztrófáját látta, meghittén és melegen sugározza az életadó napfényt. A távolibb réteken egykedvű parasztok meghajlott háttal, csöndben, kitarthatóan kapálnak.

Mintha semmisenem történt volna!...

Zsák Ponyva	Mindennemű célokra legelőnyösebben beszerezhető
	Albala Izsó Timisoara
Piata Traian No 2.	

* Brassóban hirdetések, előfizetések felvétel és reklamációkat elintéző az Uj Kelet brassói képviselője, az Elekes Hirlapiroua Str. Portii 32.

A horvát parasztvezér teljes behódolása

Radics István lojális nyilatkozatot tett. Nemzeti horvát egyházat akar

(Belgrád, július 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) A „Politika” mai száma szenzációs közléseket tesz a fogságban volt horvát parasztpárti vezér, Radics Istvánról. Radics, aki tudvalevőleg már régebben megbízást adott pártjának, hogy Pasicsékkal keressék a közeledést, most, miután pártja benne van az új kormányban, nyilatkozatot tett politikai multjáról, amelyben kimutatja, hogy sohasem volt bolsevik és hogy amikor a köztársaságot propagálta, akkor ezt hazafias okokból tette.

A nyilatkozat így hangzik: „Tiszára taktikai okokból csináltam propagandát a köztársaságnak, mert ezt találtam a bolsevizmus, a habsburgi veszedelem, és a klerikalizmus ellen a legjobb agitációs eszköznek. Azonban hozzáteszem, hogy pártomnak mostani irányát nem taktikai okokból jelöltem meg, hanem teljes meggyőződésemből, mert ezt az új politikát tartom a legalkalmasabbnak arra, hogy a horvát népet a fejlődés és haladás útjára vigyük. A horvátok konstruktív elemei kívánnak lenni a jugoszláv állammak”.

Pasics nyolc kelet-európai állam konföderációját tervezi

(Bucuresti-Bukarest, július 20. Belgrádból érkezett jelentés szerint Pasics miniszterelnök egy nagy gazdasági konföderáció létrehozásán fáradozik. A konföderációba nyolc állam és pedig Albánia, Ausztria, Bulgária, Csehszlovákia, Görögország, Jugoszlávia, Magyarország és Románia vennék részt. A konföderáció

Radics a királyhoz és Pasicshoz intézett nyilatkozatában kijelenti, hogy a szlovén klerikálisok ellen a legélesebb harcot fogja folytatni, mert az a meggyőződése, hogy a szerbek és horvátok nemzeti egysége csak úgy érhető el, ha a horvátok Rómától elszakadnak. Kísérletet kell tenni egy horvát nemzeti egyház megteremtésére, hogy ezáltal meglehessen teremteni a szerbekkel a vallási egység útját.

Az új kormány kinevezéséről szóló dekrétumot a király szombatn reggel írta alá. Hétfőn az új kabinet már be is mutatkozott a szkupstinának, Pasics a Radics-párthoz tartozó miniszterek fogadása alkalmával beszédet intézett hozzájuk, arra kérve őket, hogy a szkupstinában adott ígéretükhöz ragaszkodjanak és ne folytassanak destruktív politikát. Annak a reményének adott kifejezést, hogy együttműködésük az egész állam hasznára fog válni.

Radics Pál a miniszterelnököt nagybátyja, Radics István nevében is üdvözölte. Pasics megbízta a minisztert, hogy közölje baráti üdvözlését a horvát parasztpárt vezetőjével.

főikötője Szaloniki lesz.

Jovanovics Jovan volt bécsi szerb meghatalmazott miniszter, aki Pasics egyik legjobb bizalmas barátja, az újságíróknak kijelentette, hogy Jugoszlávia felhagyja eddigi pánszlávpolitikájával, mert meggyőződött arról, hogy nincsen szüksége Oroszország protekciójára.

A kisantant államok demarsra készülnek a Vatikán ellen

Benes a vatikáni konfliktusról

Budapest, július 20. A „Pesti Napló” bukaresti táviratot közöl, mely szerint a kisantantállamok egyöntetű fellépésre készülnek a Vatikánnal szemben. Rámutatnak arra, hogy a Vatikán a Csehszlovákiával támadt konfliktusban, továbbá Jugoszláviával és Romániával folytatott konkordátumtárgyalások alkalmával nagyon barátságosan magatartást tanúsított a kisantanttal szemben.

Prágából jelentik: A minisztertanács, amely tegnap és ma ülésezett, a többi közt tárgyalta a csehszlovák kormányának a Husz-ünnepség miatt a Vatikánnal kitört konfliktusát. Svehla miniszterelnök jelentése után Benes dr. külügyminiszter többek között a következőket közölte:

„A vatikáni csehszlovák követnek küldött utasításaimban mindenekelőtt hangoztattam, hogy a köztársaság elnökének és a miniszterelnöknek a Husz-ünnepségeken való részvétele semmiképpen sem magyarázható ellenséges cselekedetnek bárki ellen is, akár Csehszlovákiában, akár túl a határokon. Ez kizáróan hódolat a csehszlovák történelem egy nagy alakja előtt és kifejezésre juttatja a tiszteletet a nép nagyrészének meggyőződése iránt, amit minden kormányának tisztán kell. Hangoztattam továbbá, hogy a kormány nem akar vizslyt földélni és fölhittem arra a figyelmet, hogy nem vállalhatok felelősséget azért, ha valaki ebből valamiféle következtetéseket vonna le. Végül megállapítom, hogy a köztársaság elnöke és a miniszterelnök nem másíthatja meg elhatározását, amely a Husz-ünnepségről szóló törvény elfogadása után jött létre.

„Vatikáni követünk azonnal eljárt a kapott utasítások értelmében.

„Ezekről az eseményekről tájékoztattam a kormányt és július 6-án újra meghívtam a pápai nunciust, hogy megegyezzen rámutassak a részünkről felhozott érvekre, az ünnep jellegére és lényegére s hogy bizonyosságot tegyek arról a jószándékunkról, hogy a konfliktust el akarjuk kerülni. A nunciust újra figyelmeztettem a Vatikán részéről teendő lépések komoly politikai következményeire. Megkértem, hasson oda, hogy Rómában helyesebben fogják fel a mi őszinte törekvésünket. Ugyanakkor azonban ki kellett jelentenem a nunciust, hogy mi ugyan semmiféle vizslyt nem akarunk felidézni és senki ellen nem akarunk tüntetést rendezni, de azt senki sem kívánhatja, hogy

a felszabadított nemzet legfőbb képviselői ne tegyenek eleget kötelezettségüknek Husz János nagy alakjával szemben, különösen ezen az első emlékűnnepezen.

„A pápai nuncius újra felsorolta azokat az okokat előttem, amelyek a Vatikánt lépésének megtételére rábirták, s közölte velem, hogy Rómából éppen akkor táviratot kapott azzal az utasítással, hogy tiltakozzék a külügyminiszternél a köztársasági elnöknek és a miniszterelnöknek a Husz-ünnepségen való részvétele ellen.

„Ezután a pápai nuncius még aznap este elutazott, miután a kormánynak jegyzékkel hozta tudomására, hogy a Szentatya azt az utasítást adta neki, hogy július 6-án utazzék el Prágából és a nunciatura vezetését bizza az ügyvivőre.

„Július 7-én és 8-án erről a kérdéstről tárgyalások folytak a kormány és a pártok képviselői között. Megállapítottam, hogy a viszonyosság elvének megfelelő eljárás lenne helyénvaló, a kormány azonban csak a legszükségesebbre szorítkozik, hogy elhárítsa magáról a helyzet kiéleződése miatt a felelősséget.

A minisztertanács határozati javaslatot fogadott el, mely szerint a kormány nem tehető felelőssé azok miatt a kihágások miatt, melyek a pápai nuncius tüntető elutasítását előidézték. A kormány sajnálja, hogy az országnak a Vatikánhoz való viszonya meglazult, a vizslyt azonban csak úgy lehet elintézni, hogy a legközelebbi Husz-ünnep alkalmából a kormány mindent elkövet hasonló esetek elkerülése céljából. A kormány az incidenst tisztára belpolitikai ügynek tekinti, melyről kizárólag és egyes egyedül a csehszlovák nép törvényes képviselői dönthetnek.

Kommunista összeesküvés Párisban.

Párisból jelentik: A francia fővárosban élő orosz emigránsok bejelentették a rendőrségen, hogy a kommunisták nagyszabású összeesküvésre készülnek. Fekete listájukon, amelyen azoknak a neve szerepel, akiket el akarnak tenni láb alól, első helyen Castelnau tábornok, a katolikus fascista-párt vezére áll. A emigránsok intik a rendőrséget, hogy gyakoroljon fokozott felügyeletet a kommunisták felett. A rendőrség nem tulajdonít tulságos fontosságot a kijelentésnek, mert az a meggyőződése, hogy az orosz reakciós emigránsok ilyen uton akarnak megszabadulni politikai ellenfeleiktől.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánorsági zsidóság napilapja
Szerkesztik: Giszkalay János és dr. Marton Ernő
Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 850 lei.
Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A mai naptár

Morris Rosenfeld: Az ember teremtése

Mikor isten megteremté
A szép földet és eget,
Akkor mindent úgy teremtett,
Ahogy néki jölesett.

Maga tervelt világrendet
Nem kérdezett senki mást
Elég soká dolgozott rajt
És mindent jól megcsinált.

Ámde, hogy az emberhez ért
A jó munka balra ment
S hívására egybegyűlt a
Szárnyas égi parlament.

„Halljátok, ti egybegyűltetek
Égi népek és nagyok,
Hogy teremtem meg az embert,
Most tanácsot adjatok.

„Ez az ember képmásunkra
Teremtődjön némiképp,
Hiba nélkül, szeplő nélkül
— Hát vigyázat égi nép!

„Mert a lángom részesévé
Tesszem én az emberem
Király legyen, s uralkodjon
Légen, földön, tengeren.

„Porba hull on ő előtte
Légi szárnyas, vízi hal
És a puszták oroszlanja
Ha vadászva rányilal.”

Összeijjed a sok angyal:
— Hogy ha ur a légben is,
Ez az ember, — por és hamu, —
Felszáll még az égbe is!

És így szóltak: „képmásunkra
Teremtsd őt meg, — azt szabad,
Adj erőt és lelket néki,
Csak ne, csak ne szárnyakat.

Nem, nem, szárnya sohse nőjön
(Kard kezében ölve szur)
Ne szállhasson föl az égbe
Aki lenn, a földön ur!”

Szólt az isten: „Jól beszéltek,
A tanácsotk árnytalan,
Ám ne minden ember legyen
Mindörökkre szárnytalan

„A költőnek szárnyat adok
S legfőbb rangot mind felett:
Ő előtte és dalának
Nyiljanak meg az egek.

„És te angyal, éjjel, nappal
Készen állj, — a tiszted ez,
Hogy vállára varrd a szárnyat,
Ha szent dala ébredéz ...”

ford. g. j.

— Herzl emlékűnnepe Kolozsváron. Erdély fővárosában a zsidó nemzeti mozgalom nagy halhatatlanjának emlékűnnepe az Aviva és Barisszia-csoportok rendezték becsületes igyekezettel és megérdemelt sikerrel. Az ünnep az építómunkások otthona nagy dísztermében zajlott le a legjobb közönséggel telt ház előtt vasárnap délelőtt. A megnyitót Engelberg Izi-

dor tartotta ro
köszöntötte a
Giszkalay János
cimű nagy költ
bibliának azt a
fogásban és fo
száműzetésében
dörgését és érzi
ben, hanem egy
Az író előadásá
Havas Irén gyö
megejtő bensősé
Weinstein Eszté
teményét (Ani
Virág Lajos, a
két dalt és Hei
sitésében. Erces
val ragadón adt
Keppich Ákosné
dr. Marton Ernő
amelyben Herzl
dásaiban és újra
zsidó nép kara
Lázár Árpád eg
Nándor hegedős
Pompás játéka,
művészt igazolta
lékezetes művés
nak, akik lelkes
rálták az előadó
munkáját.

— Hatvanó
Kolozsváron. S
a rendőrségen D
szőrmeüzletéből
darab eltűnt. Az
kára meghaladja
a szőrmelepás üg
amely már részbe
csak órák kérdése

— Kraszin
pénzt a párisi
Kraszin, Szovjetor
vissza moszkvai ut
útja előtt tárgyal
necnek a francia
francia pénzügymin
nem fogadták roko
ményezését: a cse
nincsenek ugyan a
kérdésének megold
nem tartják jogosu
Moszkva kívánságai
a tárgyalásokat.

— Pénzbírsá
támogató falva
belügyminisztérium
nagy vihar ideje a
Arges folyót átuszv
és ismét eltűntek.
tatják tovább kalaz
ságoknak az a véle
pátija miatt itköz
fogátása és ezért e
modtak, így többek
azokat a községek
és ezt nem hozzá
mására, súlyos pénz

— Kosztka
dapestről jelentik
Kosztka védője tu
a törvényszékhez,
lára helyezését k
hogy Kosztka egé
A törvényszéki or
egészségi állapotá
egészségére a bört
Az ügyészség az o
járult Kosztka sz
törvényszék ma e
zését. Ma déli eg
fogház épületét.

— Amikor a
nézik. Senor Char
Brazília vatikáni na
zata lett Rómában
Margherita mentén
szony, sőt egy finá
gorit, a hírhedt ge
képével napok óta t
fináncist azonnal é
hamar rendőrök gyü
Gregorit a prefektur
kalmasint meglinces
déktaulul hozzáfogt

dor tartotta román nyelven és ugyancsak ő köszöntötte a hatóságok képviselőit. Ezután Giszkalay János prologként „Illés látomása” című nagy költeményét szavalta el. A mű a bibliának azt a részét dolgozza föl költői fölfogásban és formában, amikor Illés próféta száműzetésében látja a villámot, hallja a menny dörgését és érzi a vihart, de az Ur nem ezekben, hanem egy halk hangban nyilatkozik meg. Az író előadását tomboló tetszéssel fogadták. Havas Irén gyönyörűen adott elő műdalokat, megejtő bensőséggel és művészi tökéletességgel. Weinstein Eszter Csernichowskynak egyik költeményét (Ani maamin) szavalta bájosan, majd Virág Lajos, a Magyar Színház tagja énekelt két dalt és Heine Azrját Rubinstein megzenésítésében. Erces szépséggel ragyogó és magával ragadón adta elő az énekszámokat. Dr. Keppich Akosné briliáns zongorajátéka után dr. Marton Ernő tartotta az emlékbeszédet, amelyben Herzl Tivadar küzdelmeiben, csalódásaiban és újra való feltöréseiben egyben a zsidó nép karakterét és sorsát tükröztette. Lázár Árpád egy Bialik-verset adott elő. Adler Nándor hegedűszámai zárták be az ünnepet. Pompás játéka, mély érzése kiváltságos, igazi művészt igazolták. Az emlékünnepe sokáig emlékeztet művészi élménye marad a jelen voltaknak, akik lelkes tapsal és kihívásokkal honorálták az előadók önzetlen, artisztikus, szép munkáját.

— **Hatvanötezer lej értékű szőrmelopás Kolozsváron.** Szombaton délelőtt feljelentést tett a rendőrségén Déri Lajos kolozsvári szűcs, hogy szőrmelopásból az utóbbi napokban több értékes darab eltűnt. Az eddigi megállapítás szerint Déri kára meghaladja a hatvanötezer lejt. A rendőrség a szőrmelopás ügyében megindította a nyomozást, amely már részben eredményre is vezetett, úgyhogy csak órák kérdése a tettes letartóztatása.

— **Kraszin be akarja vezetni a szovjet-pénzt a párisi tőzsdén.** Párisból jelentik: Kraszin, Szovjetország párisi követe most tért vissza moszkvai utjáról. Kraszin már oroszországi útja előtt tárgyalta a francia hatóságokkal a cservonecnek a francia tőzsdén való bevezetéséről. A francia pénzügyminisztérium és a pénzügyi körök nem fogadták rokonszenvvel a szovjetkövet kezdeményezését: a cservonec stabilitása tekintetében nincsenek ugyan aggályai, de az orosz adósságok kérdésének megoldása előtt a cservonec bevezetését nem tartják jogosultnak. Kraszin ennek ellenére Moszkva kívánásainak megfelelően újra felveszi a tárgyalásokat.

— **Pénzbírsággal sujtják a banditákat fámogató falvakat.** Bukarestből jelentik: A belügyminisztérium értesülése szerint a tegnapi nagy vihar ideje alatt Tomescu és Munteanu az Arges folyót átúszva kikerültek a bekerített zónából és ismét eltűntek. Nagyszerű két paripájukon folytatják tovább kalandos útjukat. A nyomozó hatóságoknak az a véleményük, hogy a lakosság szimpátiája miatt ütközik nehézségekbe a banditák elfogatása és ezért erélyes rendszabályokhoz folyamodtak, így többek között közhírré tették, hogy azokat a községeket, ahol a banditák megfordulnak és ezt nem hozzák azonnal a csendőrök tudomására, súlyos pénzbírsággal fogják megbüntetni.

— **Kosztka szabadlábra helyezték.** Budapestről jelentik: A négyévi fegyházra elítélt Kosztka védője tudvalevőleg kérvényt adott be a törvényszékhez, melyben védenecének szabadlábra helyezését kérte, arra való hivatkozással, hogy Kosztka egészségi állapota igen súlyos. A törvényszéki orvosok megvizsgálták Kosztka egészségi állapotát és megállapították, hogy egészségére a börtön levegője igen káros hatású. Az ügyészség az orvosi vélemény alapján hozzájárult Kosztka szabadlábra helyezéséhez, mire a törvényszék ma elrendelte szabadlábra helyezését. Ma déli egy órakor Kosztka elhagyta a fogház épületét.

— **Amikor a nagykövetet kéjgyilkosnak nézik.** Senor Carlos Magalhaes de Azeredo, aki Brazília vatikáni nagykövete, fatális véletlen áldozata lett Rómában. A nagykövet éppen a Santa Margherita mentén sétálgatott, amikor számos asszony, sőt egy fináncist is felismerte benne Gregorit, a hírhedt genovai kéjgyilkost. Kinek fényképe napok óta tele voltak a római lapok. A fináncist azonnal értesítette a rendőrséget és csakhamar rendőrök gyűrűjétől körülfogva vitték az áll-Gregorit a prefekturára, különben az asszonyok alkalmasint meglincseltek volna. A prefekturán háladéktalanul hozzáfogtak a volt kéjgyilkos kihallga-

tásához, azonban Senor Carlos Magalhaes de Azeredo, római nagykövet létére egyetlen szót sem tudott olaszul. Így kihallgatása nagy nehézségekbe ütközött, miután a prefekturán viszont franciául nem tudtak a tisztviselők. Másnapra már kerítették francia tolmácsot és ennek útján a nagykövet hivatkozott arra, hogy ő semmi körülmények között sem lehet azonos a genovai kéjgyilkossal, hiszen a kérdéses időpontban Rómában tartózkodott. Tiltakozásai hiábavalók voltak és hiába hivatkozott ex-territoriális jogának megsértésére is, a brazilai nagykövetet a rendőrségről mindaddig nem engedték el, míg Milanóból sürgöny nem érkezett, amely az igazi Gregori elfogását tudatta. Természetesen a római rendőrség erre ezer bocsánatkérés között szabadlábra helyezte a brazilai nagykövetet, aki azonban ezek dacára is alkalmasint sokáig nem lesz a leghízelgőbb véleménnyel az olasz rendőrségről.

— **Nagyarányu bankjegyhamisítás Olaszországban.** Milánóból jelentik: Az itteni rendőrség nagy bankjegyhamisító-műhelyt fedezett fel, amely többmilliónyi hamis lírát hozott forgalomba. A bankjegyeket lefoglalták, a hamisítótakat azonban még nem sikerült elfogni.

— **Eljegyzés.** Liebermann Idus Naszód, Krausz Lajos Kolozsvár jegyese. (Minden külön értesítés helyett.)

Guldenfun Éliás (Kisnew, Beszarábia) és Bernáth Regina (Glod) jegyese.

— **A Márffy-pör táblai tárgyalása.** Budapestről jelentik: A Márffy-pör táblai tárgyalásán ma tanúként az Erzsébetvárosi-kör portásának feleségét, Hercegnét hallgatták ki, aki elmondta, hogy férje halálos ágyán is hangzott a ártatlanságát. Amikor férjét meglátogatta, az elpanaszolta neki, hogy fizikailag tönkretették a vallatások alkalmával.

— **Napok óta a háztetőkön tartózkodik Korea lakossága.** Tokióból jelentik: A koreai árvíz, amelyről az Uj Kelet részletesen beszámolt, Soulban, Korea fővárosában, okozta a legnagyobb károkat. Az egyik elővárosban az ár olyan hirtelenlül jött, hogy a lakosság a tetőre volt kénytelen menekülni, ahonnan napok óta nem tudnak elmozdulni. A város teljes sötétségben van, mert a villanytelep is víz alá került. Az árvíz következtében háromszázezer ember maradt hajléktalan.

— **Véres verekedés egy budapesti vendéglőben.** Budapestről jelentik: Vasárnap éjszaka az egyik Viola-utcai vendéglőben súlyos kimenetelű verekedés játszódott le. Az egyik asztalnál katonák mulattak és eközben poharakat kezdtek dobálni a vendéglős felé. A vendéglős rendőrt hívott, akit a katonák bajonettel fogadtak. A rendőr revolverét használta és Görög Lajos honvédet fölbölte. Pukler és Koropik honvédek pedig súlyosan megsebesítette. A rendőr a karján szenvedett szurt sebet. Az eljárást megindították.

* **Százezrek látogatják meg az aradi országos árumintavásárt.** Az aradi országos árumintavásár, amely a látványosságoknak és szórakozásoknak nagyszerű foglalata lesz, számos kongresszussal és kiállítással lesz egybekötve. A várható nagy látogatottság előkészületeire a vásár rendezősége különböző kedvezményeket eszközöl ki a CFR. és a környező államok vasút vonalain. A vásárhoza nagy előrelátással igyekezik gondoskodni arról, hogy a mintavásár alatt a nagy idegenforgalom következtében a városban torlódás ne álljon be, azért lakásokról és ellátásról gondoskodik az árumintavásárra látogatói részére. Vásárigazolványok kerekedelmi és iparkamaráknál, Sfatulfióknál és ipartestületéknél kaphatók.

— **Általános postászátrajk fenyeget Franciaországban.** Párisból jelentik: A postások vasárnapi világkongresszusán a vezetőség elhatározta, hogy amennyiben rövidesen fel nem emelik a fizetésüket, proklamálni fogják az általános sztrájkot. A sztrájkolók száma meg fogja haladni a 150 ezret.

— **Kétszeresére emelték fel Amundsen nemzeti évjárdékát.** Oslóból jelentik: A Storting két szavazat ellenében elfogadta azt a javaslatot, hogy Amundsennek a norvég nemzettől élvezett évjárdékát 6.000 koronáról 12.000 koronára emeljék fel.

— **A letartóztatott jegesmedve.** Hamburgból jelentik: Oroszországból a hamburgi állatkert számára hajón nagyobb állatszállítmány érkezett. Az állatok között jegesmedvék is voltak. Az egyik jegesmedve megszökött és a rakodó falán helyezkedett el. A kikötői rendőrség több tagja elfogta a medvét, az állat azonban olyan dühösen védekezett, hogy a rendőröközgek kénytelenek vol-

tak elengedni. A medve azután beugrott a vízbe, kiuszott a kikötőből, majd elbujt egy cölöpcsoportban. A rendőrök csónakokon utánamentek és a cölöpök között ismét elfogták a medvét. Kivitték a partra, majd a rendőrségre szállították, ahol elhelyezték egy cellában, amíg a hamburgi állatkert ápolói érte nem jöttek és el nem szállították. A megszökött medve szerencsére senkiben sem tett kárt.

— **A Dunába fullt egy török herceg?** Budapestről jelentik: Vasárnap délután a Lágymányosnál a Dunába fulladt egy férfi, akiről az első személyazonossági vizsgálat során a rendőrség azt állapította meg, hogy Abdur Kadir emigráns török herceggel azonos. Mint utólag kiderült, az áldozatnak csak a neve azonos a herceggel.

— **Befejezték Románia országos atlétikai bajnokságait.** Temesvárról telefonálják: Tegnap fejeződtek be Románia atlétikai bajnokságának versenyei, melyeken Károly trónörökös is tevékeny részt vett, mint a zsüri elnöke. A versenyek második napján is néhány kiváló eredményt értek el atlétáink, egy számban rekordjavítás történt. A verseny eredményei a következők: **Kalapácsvetés.** 1. Bodea Coltea 41.23. m. 1500 m. 1. Kabát AAC 4 p. 19.4 mp., országos rekord. 100 m. sifutás. 1. Stefan AAC 11 mp., országos rekord beállítva. **Magasugrás.** 1. Stefan AAC 179 cm. 2. Russu M. 179 cm. 400 m. 1. Schuller Olympia 52.8 mp., országos rekord beállítva. **Diszkoszvetés.** 1. Pop Zorilla Coltea 38.07 m. 500 m. sifutás. 1. Wild I. MCASP 17 p. 06 mp. 200 m. 1. Schuller Olympia Brasov 23.8 mp. 400 m. gátfutás. 1. Scarneci Brasovia 65.1 mp. 4x100 staféta. 1. Olympia Brassó (Schuller, Sitz, Schlank, Albricht).

* **Nagyváradon** hirdetések, előfizetéseket felvesz és reklamációkat elintéz az Uj Kelet nagyváradai képviselője, Blum Zsigmond, Ezredévi emléktér 2. (Ernyőzlet.)

* **Biztosítsuk életünket és vagyunkat a Franco-Romana Ált. Biztosító Rt.-nél. Képviselet az ország minden helységében.**

* **Mindenkinek figyelmébe!** Nyári melegben, kellemesen hűsít és bacilusok ellen véd a jó kölnivíz használata. Egy üveg „Bijou“-kivonat, egy liter szesz és két deci víz vegyítéséből kitűnő *Quelques, Fleur, orgona, ibolya* stb. illatu kölnit készíthetünk házilag. Egy „Bijou“-ára 55 lej és kapható kizárólag a Rózsa Royal drogériában. (Főtér 26.)

Dr. COSMUTZA szanatóriuma

Cluj-Kolozsvár, Fellegvár.

Klimatikus gyógyhely égzészervi beteges számára. Diétás szanatórium cukorbeteges ves-bajosok, köszvényesek részére. **Vizgyógyintézet, elektromos kezelés.** Naponta hétszer étkezés, állandó orvosi felügyelet, napi ellátás 350 lej. Orthodox konyha.

Nagy

harisnyavásár

mélyen leszállított árakkal.

Kötött harisnya min	25
den színben lei	
Flore-harisnya minden	53
színben lei	
Muszlin harisnya divat	69
színben lei	
Cérna-muszlin minden	98
színben lei	
Selyemfátyol harisnyák	125
minden színben lei	

BLATT

FÖTÉR 11

Divatkereskedés és kötöttárúkban ártául választott! A legjobb harisnyák csak BLATT-kál kaphatók!

KÖZGAZDASÁG

A gyapjuárak további esését várják Németországban feltalálták a mügyapjut

(London, július 20. Az Uj Kelet tudósítójától.) A jövő héten kezdődő nagy londoni gyapjuaukcióna való tekintettel, amely mindig döntő befolyást szokott gyakorolni az egész világ textiliparának egyévi termelési és értékesítési viszonyaira, a City érdeklődése egyre inkább a gyapju piac várható helyzete és árai felé fordul. Az ezévi aukció árait már csak azért is különleges figyelemmel várják termelők, kereskedők és gyárosok egyaránt, mert most dől el, hogy vajjon a gyapju áresése elérte-e már kulminációs pontját, avagy az esés még továbbra is folytatódni fog.

A gyáripari körök számításai szerint a decemberi legmagasabb 7 silling's fontonkénti áraknak a jöminőségű mexikói gyapjura vonatkoztatva, mintegy 3 és fél sillingre kell visszamenni. A készletek egyébként is oly nagyok, hogy maga ez a körülmény is feltétlenül az árak további esését fogja maga után vonni. A legutóbbi aukció eladatlanul maradt készleteiből még 110.000 bál fekszik Londonban, amihez azóta újabb 70.000 bál érkezett. Az

¶ **Kereskedők értekezlete a zárórendelet ügyében.** Ismeretes, hogy a kolozsvári rendőrprefektúra a munkaügyi inspektorátus rendelkezése alapján zárórapótrendeletet adott ki. A prefektúra rendelete ellen a Sfatul Negustorese tiltakozást jelentett be egy rendőrprefektusnál, mint a munkaügyi inspektorátusnál. A kereskedők tiltakozásának meg is volt a hatása, amennyiben Gritta prefektus a zárórendeletre kiadott pótrendelet végrehajtását felfüggesztette. A zárórendelet természetesen továbbra is érvényben marad és annak pontos betartását a rendőrség közvegi ellenőrzi. A Sfatul Negustoreseknél tegnap értekezlet volt ebben a kérdésben és elhatározták, hogy táviratot intéznek a munkaügyi minisztériumhoz, amelyben kérik fogják, hogy egész Kolozsvár területét minősítsék vásárlónak és ezáltal mentesítsék a déli záróra alól. A Sfatul elnöksége felhívja a kereskedők figyelmét arra, hogy a hétfői és csütörtöki vásári napokra még nincs érvényben a déli záróra alól való mentesítés, csupán egy ilyen értelmű memorandumot terjesztettek a minisztérium elé, amely memorandumot úgy a kamara, mint a munkaügyi inspektorátus pártolólá irtak alá. Az elnökség közli tehát, hogy a hétfői és csütörtöki déli zárórákat éppen úgy, mint más napokon be kell tartani mindaddig, amíg az erre vonatkozó miniszteri döntés meg nem érkezik. Ugyanez a helyzet a fűszer- és szatócüzletek szombat esti zárójára nézve is, amely üzleteket nyolc órakor kell bezárni, miután az arra vonatkozó felterjesztés, hogy szombaton kilenc óráig tarthassanak nyitva, még szintén nem érkezett le a minisztériumtól.

¶ **Életbeléptetett új vámtarifák.** A „Monitorul Oficial” legutóbbi száma közli a minisztertanács által életbeléptetett új vámtarifákat. Az új kiviteli illetékek a következők: A buza kiviteli váma 30.000 lej vagononként. Más gabonaneműk és azoknak melléktermékeire vonatkozólag a jelenleg érvényben levő tarifa marad meg. Élő sertések 100 kilogramon felül darabonként 1400, 100 kg. vagy ennél kisebb súlyú élősertéseknél darabonként 1000 lej. Birka és juh darabonként 150 lej, ló darabonként 10.000 lej. Friss, pácolt és konzervhúsok, akár sertéshusból is, máj, nyelv stb. disznóhusból vagy marhahusból kilogramonként 8 lej. Szalámi, soka, más felvágottak kilogramonként szintén 8 lej. A vámtaxák június 20-án már életbe is léptek.

¶ **Mit határozott a román-magyar vasúti konferencia.** Bukarestből jelentik: A román és magyar vasutak megbízottai tárgyalásokat folytatnak a kölcsönadott magyar tehervagonok ügyében. A két egymásutáni ülés eredményeképpen a CFR megbízottai elhatározták, hogy lemond a vagononként felszámított 2 lej 50 bani futásberről és az eddig felszámított kilométerpénzekekről, melyeket a ma-

sztráliai készletek mintegy 600.000, az afrikaiak pedig legutóbb 100.000 bált tesznek ki, úgy, hogy az eladásra váró gyapjumennyiség legalább egymillió bálra tehető a világpiacon. Ehhez jön még szeptemberben az új ausztráliai termés, amely pedig olyan jónak ígérkezik, mint régen nem volt.

A legújabb hírek szerint azonban még egy további és talán minden eddiginél veszedelmesebb konkurrencia is fenyegeti a gyapjusermelet. Londonba érkezett teljesen hiteles értesülések szerint ugyanis Németországban feltalálták a mesterséges gyapjut és előállítására, egyelőre ugyan csak kísérleti célokra, de már nagyobb mennyiségben történik.

A „mügyapju” alapanyaga a gyapot, amelyből sikerült megfelelő technikai eljárásokkal a gyapju tartóságának és melegének teljesen megfelelő anyagot előállítani. Ez a találmány is feltétlenül erős mértékben fogja éreztetni hatását a gyapjuárak és a textilipar jövő fejlődésére.

gyar kocsikon szállító üzletfeleknek eddig meg kellett fizetniük. A kölcsönvagonok bérösszege a nemzetközi vasúti szabályzatok által megállapított bérösszeg felében lesz megállapítva.

¶ **A kisajátított földek új befizetési módja.** Bukarestből jelentik: Az állam által bérbe adott kisajátított földek után tudvalevőleg a bérlők eddig természetben fizették a bért. Mint megbízható forrásból jelentik, ebben az évben a bért nem természetben, hanem pénzben kell majd fizetni. Az eddig hektáronként fizetendő 200 kgr. búzát kilogrammonként 10 lejese egységárban kell megváltani.

¶ **Csehszlovák fémexport Romániába.** Prágából jelentik: A fémipari cikkek eladási szervezete nagy kereslet-szaporodásról számol be. A csehszlovák vaskivitel csaknem az összes romániai piacokat uralja. A monopolizált „Vitkovice” a különféle romániai üzemeknek ezen évben összesen 1000 vagon pléh- és lemezárut szállított. Ezenkívül a csehszlovák öntömvégek többmillió üzletet kötöttek a „Dunarean Fernik” céggel és a brailai nagy pléhfeldolgozó gyárral.

¶ **Budapestről Kolozsvárra költöztetett helyi érdekű vasútgazgatóságok.** Budapestről jelentik: A magyar hivatalos lap mai száma a helyi érdekű vasutak egész sorát közli, melyek az Agrár- és Járadekbank érdekeltiségéhez tartoznak, székhelyük eddig Budapesten volt és most az igazgatóságokat Kolozsvárra helyezték át. Így Budapestről elköltözködtek a Magyar Délkeleti, a Marostordai, a Bánffyhyunad—Kelecei, a Szatmári Egyesült, az Oravicza—Németbogsány—Resicabányai, a Karánsebes—Hátszegi és a Kisküküllői helyi érdekű vasutak.

¶ **Országos kongresszust tartottak a romániai háztulajdonosok.** Brassóból jelentik: A „Gewerbeverein” helyiségében tegnap nagy országos kongresszust tartottak a háztulajdonosok, melyen Temesvár, Nagyszeben, Nagyvárad, Bukarest háztulajdonos szövetségei is képviseltették magukat. A kongresszuson kérték a rekvizálás megszüntetését, a bérszerződés meghosszabbításáról szóló törvény hatályon kívül helyezését és az építkezés támogatását. Kéri, hogy a kormány vegyen példát Magyarországtól ezen a téren, ahol kétemeletes házak 25, egyemeletes pedig 20 éves adómentességben részesülnek.

¶ **186 milliárddal csökkent a magyar jegyforgalom.** A Magyar Nemzeti Bank jegyforgalma a július 15-iki kimutatás szerint a július 7-iki állománnyal szemben 186-3 milliárddal csökkent. A jegyforgalom apadása arra vezethető vissza, hogy az elmúlt üzleti héten egyrészt a girószámokra — az állami számlákra 102-8 milliárd és egyéb számlákra 23-2 milliárd — összesen 127 milliárd korona befizetés történt, másrészt deviza- és valutaigénylések kielégítése révén 45-6 milliárd korona folyt be.

TÖZSDE

Július 20-án

A hivatalos ünnep miatt ma szünetelt a deviza-forgalom.

Zürich Zárlat: Berlia 122-60, Amsterdam —, Newyork 515-00, London 2503-00, Páris 2425-00, Milánó 1900-00, Prága 1525-00, Budapest 72-55, Belgrád 9-05, Bukarest 250-00—250-00, Varsó 98-60, Bécs 72-50,

SPORT

Elmaradt a Haggibbor turája. A Haggibbor Máramaroszigetre és Szatmárra tervezett propaganda mérközéseinek megvalósítását váratlanul közbejött okok megakadályozták. Szombat délután a kiváló máramarosi zsidócsapat, a Samson, táviratilag értesítette a Haggibbor vezetőségét, hogy a napok óta tartó esőzések következtében a pálya víz alatt áll és így a Haggibbor nem fogadhatja. A lemondás következtében a Haggibbor lemondta hétfőre a szatmári Bar-Kochbával tervezett mérközését is, miután a propaganda jellegű mérközés anyagi oldalát nem látta biztosítottak.

A Haggibbor kitűnő tornászcsapata vasárnap Marosvásárhelyre rándult át, ahol az Erdély összes városainak sómerei által rendezett ünnepélyen szerepeltek kiváló sikerrel.

Románia 1925. évi atlétikai bajnoki műtűngje, amelyet vasárnap és hétfőn rendezett meg az országos atlétikai szövetség, az első napon a következő eredményeket hozta: 800 m. síkfutás. 1. Kabát AAC 2 p. 02.8 mp. országos rekord. 10.000 m. síkfutás. 1. Márton Brasovia 36 p. 07.6 mp. 110 m. gátfutás. 1. Neacsu Coltea Brasov 16.8 mp. országos rekord. A verseny legszebb eredménye. A kitűnő fiatal brassói atléta az eredményével Imre Andornak, a Haggibbor volt atlétájának eddigi 17.2 mp.-es rekordját törölte a rekordlistából. Olimpiai staféta. 1. AAC (Schiller, Gallow, Márky, Kabát) 3. p. 49. mp. országos rekord. Távolugrás. 1. Fischer TAC 664 cm. Helyből magasugrás. 1. Schoepp HTV 139 cm. Helyből távolugrás. 1. Szyver Olimpia 293 cm. Súlydobás. 1. Coste Kinizsi 11.77 m. Gerelyvetés. 1. Springer Soimii 51.65. országos rekord.

Brassó. Brasovia—NAC 2:1 (2:1). Sok huzavona és dribli után vasárnap délután végre legális keretek között találkozott a két csapat az országos bajnokság elődöntőjében. A mérközést a lelkesebb Brasovia nyerte meg a technikai fölényben játszó, de hihetetlenül elbizakodott nagyváradai bajnokcsapat ellen. A gólokat Nagy Sándor (22 p.) és Tritsch (40 p.) lötték. A NAC egyetlen gólját tizenegyesből Rónay lövi az első félidő utolsó percében. Bíró Nagy Lajos.

Temesvár. II. o. válogatott—Resicza válogatott 4:2 (2:0).

Zsombolya. ZsSE—Sparta Temesvár. 2:1 (1:0).

Szatmár. Victoria Ifjusági—Szatmári Törekvés ifj. 0:0.

Nagyvárad. Törekvés—KKASE 2:0 (1:0). A kolozsvári kereskedőcsapat néhány átigazolás alatt álló új játékosával megerősítve is megérdemelt vereséget szenvedett a kitűnő váradai együttestől, melynek góljait Zsiga és Róth rugták. Bíró Glöck.

Arad. Körmérvőzés az olimpiai babérág-vándordíjért. AMTE—Olympia 3:2 (1:1). Gloria CFR—AAC 1:0 (1:0).

Nagyenyed. Unirea Gyulaféhérvár—NTK 2:1 (0:1).

Külföldi eredmények:

A Hakoah pompás győzelme Varsóban. Varsóból táviratozzák: A Lengyelországban turázó világhírű zsidó csapat a lengyel főváros válogatottjai fölött fölényes játék után 4:0 (2:0) arányban értékes győzelmet aratott. A gólokat Eisenhoffer, Grünwald és Schwartz lötték. A Hakoah Nemes és Fried nélkül játszott. A kiváló bécsi zsidó csapatot a pályán megjelent 20.000 főnyi közönség hatalmas óvációban részesítette. A mérközés félidőjében megjelent a csapat élítőjében Höss osztrák követ és üdvözölte a csapatot Ausztria futballsportjának méltó reprezentálása alkalmából.

Magyarország—Lengyelország 2:0. A turázó magyar csapat fáradtan játszott és nehezen győzött a lelkesen védekező lengyel csapat fölött. Barcelona. Uruguay—Barcelona válogatott 4:0.

Killa
összes pe
goráim
Részletre

-Mo

Select-moz
vagy leány. Sz
felvonásban. Fősz
Szerda és est
kis mosónő. Drá
tából. Főszerepb
Pikford.

Urania-moz
július 21, 22 és
nője. Megkapó sa
Főszerepben Za l

Minden
könyv
Kérjen jegyzék
Posta az

A ma legátfogó
lesebb

Wells

ma

Fölszabadult v
Az új Machiav
A szerelem és
A szenvedélyes
Dr. Moreu szí
Házasság I—II
A világ történe
Az időgép...
Világok harca
Emberistenek..
Bealby .....
A civilizáció m

Mégis csak

„RASO

az ártalmas utánza

Reszling
Cluj, Calea

Hi

A gilau orth. i
imédkozó balkora
Pályázóktól megk
rabbitól katovala b
Fizetés megegyez
Utiköltés csak a
Allás szonnal betölt
5-ig beküldendő.
Fuchs,
hitk. jzö.

LUTHER
megnyit
A Tornavi

Kilakoltatásom miatt STERNBERG
 összes perzsaszőnyegei net, egész új zongoráimat um. Wirth, Hoffmann, Gebr. Stingl stb.
 Részletre is. leszállított árban árusítom. Részletre is. Oradea-Mare, Bul. R. Ferd. 14.

Mozgók műsora.

Select-mozgó. Kedd, július 21. Asszony-e vagy leány. Szenzációs szentimentális dráma 7 felvonásban. Főszerepben Ica Lenkény.

Szerda és csütörtök, július 22 és 23. Pipszi a kis mosónő. Dráma, 5 felvonásban, egy leány életéből. Főszerepben a szép amerikai művész Mary Pikford.

Urania-mozgó. Kedd, szerda és csütörtök, július 21, 22 és 23. Nayde a szultán rabszolgája. Megkapó szentimentális dráma 6 felvonásban. Főszerepben Za la Mort Emilio Ghinea.

Minden magyar—német francia—angol orvosi könyv kapható Lepage-nál Kvár.
 Kérjen jegyzéket, Exlibrismedici prospektust. Posta azonnal szállít a Lepage cég.

A ma legátfogóbb, legtudatosabb, legszelebb skálájú írójának

Wells-nek művei

magyar nyelven:

Fölszabadult világ	100
Az új Machiavelli I—II.	400
A szerelem és Lewishám ur	200
A szenvedélyes barátok	240
Dr. Moreu szigete	180
Házasság I—II—III.	440
A világ története	300
Az időgép	100
Világok harca	120
Emberistenek	150
Bealby	120
A civilizáció megmentése	110

Mégis csak legjobb a késnélküli „RASOL IDEAL“

borotváló por amely az ország legrégebbi gyártmánya, mely most újonnan átpreparálva az arcot nem marja és kellemes hatást hagy utána.

Övököljünk az ártalmas utánzatoktól. Csak az „IDEAL“ felírású valódi.

Reszling József fodrász
Cluj, Calea Reg. Ferdinand 30.

Hirdetmény

A gilani orth. izr. hitközségél 1 metsző előimédkozó talkora állás jött áresedésbe. Pályázóktól megkívántatik, hogy 3 elismert orth. rabbitól katoleval bírjnak.

Értesítés megegyezés szerint. Utiköltség csak a megválasztottnak térítettik meg. Állás azonnal betölthető. Ajánlatok f. é. augusztus 5-ig beküldendő.

Fuchs, hitk. jz. **Lusztig Mór,** hitk. elnök.

Bucaresti **LUTHER sörösarnok** megnyitl **18.** (Széchenyi-tér) **A Tornavivódával szemben**

Mosse hirdetés

Aradi árumintavásár és butorkiállítás 1925. aug. 1—10.

75% utazási kedvezmény jul. 20—aug 15-ig a román, 50% a magyar vasutakon.

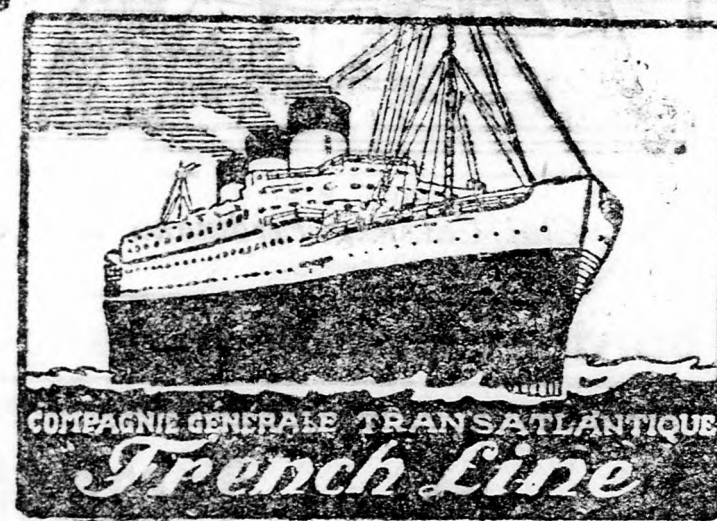
Gazdasági kiállítás. Több mint négyszáz ipari kiállító az ország minden részéből és külföldről. Koncertek, theatrialis szórakozások és rádió. Sportesemények és ünnepek. Országos kongresszusok, nagygyűlések stb.

Schnabel Herman

huscarnok és szalmigyára Cluj, Piata M. Viteazul 26.

Ajánlja elsőrendű szilámi gyártmányait: legolcsóbb napi árakon.

Postai megrendeléseket pontosan eszközöl, viszonteladónak nagy árkedvezmény. Árjegyzék és kiváratra mindenkinek

Gabella-jegyek tekerőseiben, Rávész E nő nyomdaüzemében Targu-Mures, megrendelhetők.

Konkurs.

Die Orth. Izr. Gemeinde zu Oradea-Mare sucht für sofort einen I. Tenorsten und einen Bassisten. Bevorzugt werden die auch das Chor leiten, eventuell in unsere Bürgerchule Gesang unterrichten können. Offerte zu richten an Oberbaurat r Emanuel Riff Oradea-Mare, Str. Moastirei 1.

Oradea-Mare, 5685. Tamás 18.

Orth. Izr. Gemeinde, Oradea-Mare

Fogad ragyogni fog, mint a nap-sugár,

Ha Farmodont fogkrémet használsz Aladár.

MARTIN PAL jun.
Cluj, Piata Mihail Viteazul 25.

כשר ועלכווארען פארבריק
עריצונג אללערלייא ועלכווארען
פארבריק פארמאכטע ווערען פראמט פער נאכנאמע
עפעקטיווארט. פריידקראנט אונד הכשר אויף פערלאנגען.

Tennisz nadrág, lüster sacco, vászon ruhák

Neumann M.

szécs

Cluj, Piata Unirii No 14.

Luxusutazás — Gyorsutvonatok a francia kikötőkbe:

New-York — Canada
Cuba — Mexiko
Venezuela - Haiti - Antillák
Marocco - Algir - Tunisz
és más kikötőkbe.

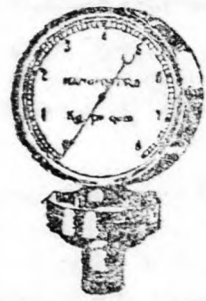
Információkkal és jegyekkel szolgál:
„SARNIA“ S. A. Bucarest.
Pasagiul Comedia
Táviratcim: Transatbuc.

Rador 951

A Tordai Sörgyár Részvénytársaság kiváló minőségű új márkája, a

Király-sör

mindenütt kapható

Manométereket
és mindenféle mérőműszereket készít, javításokat vállal

GÁSPÁR műszerész, Arad Str. Horia I. (v. Széchenyi-u.)
Javítás végett beküldött műszereket állami hitelesítéssel ellátva, rövid idő alatt visszaküldöm. Telefon 315 sz.

APRÓHIRDETÉSEK

Égyszerű közlésnél egy szöveg, vastagabb betűre 6 lej. Legnagyobb apróhirdetés 30 lej. Aláíráskoroknál 30% kedvezmény. **Apróhirdetések díja előre fizetendő**

Motorok
Szirovégáz 20-60 HP, Benzín 4, 5, 10, 16 HP, Nyersolaj 16, 20, 40, 45 HP, Diesel 40, 50 HP. **Gőzgépek** félstabil 30, 40, 50, 60, 70 HP. Compound-stabil 60, 70, 80 HP. Ész-szes gépek gyárilag javítva azonnal szállíthatók, kedvező ár mellett. Kérjen árajánlatot. Friedrich Testvérek, Timisoara.

Ha jól akar nősülni vagy férjhezmenni, fo duljon hozzánk. „IDEÁL” házasságközvetítő iroda, Alba-Julia, Str. Simion Bara-naşiu No 20. 1864

Ügyeljen a címre!
Oradea-Mare, Str. Nic. Jorga (Zöldfa-u.) 19.

Berkovitsné
vendéglő-jét kényelmességgel kibővítette. Ismert elsőrendű konyha. Mérsékelt árak!

Vaskereskedés
vidéki, jóforgalmu 500.000 leitől szakember társat keres. Ajánlatokat „Biztos megélhetés” jellegre Gomb s-féle papirkereskedés, Cluj, továbbít. 9510

Bőröndösök!
Bőr díszárak, koffer-árak, fogantyúk rézből, nikkelezve, a leggyorsabbtól a legdíszebbig bármily mennyiségben és nagy vásártékban megrendelhető a Tipografia **Fraternitas**-nál, Cluj, Str. Baron L. Pop No 10.

Motorokat, benzín, nyersolaj, szirovégáz, 15 lóerőtől fölfelé töltött állapotban is keresek készpénz mellett vételre, Elias Győző, Timisoara, Radulescu 6.

Zongora
új, használt, javítás, hangolás, szállítás

Triska I.
zongorarakta
Cluj, Str. Saguna 14. Telefon 19.
Zongoraszekek kaphatók

Keresek
szesz, bor nagykereskedésben jártas fiatal, nőilen embert azonnali belépésre. Ajánlatokat fizetési igények megjelölésével. Cím Irsák Benzi, Miercurea-Niroj. (Nyárád-Szereda. 9511

Keresek
megvételre 3-4 szobás, fűrdőszobás beköltözhető házat. Cím a kiadóban.

Nyomdák! Könyvkötészetek!
Füződrótot minden számban és mennyiségben szállít gyári áron a Tip. **Fraternitas** Cluj, Str. Baron L. Pop 10. Ajánlatot szívesen szövegünk. Nagyobb tételnél vilékre is utazunk.

Új, modern ebédlo be-rendezés azonnal eladó. Regele Ferdinand 52.

Biró Viktor
gabonakereskedő Timisoara, Str. Primarie 12. Telefon 21-38, ajánl rósta t, egészséges, száraz **tengerit** vagontételekben azonnali vagy későbbi szállításra, ugy sz in tén **buzát, zabot** és más terményeket.

Veszünk minden mennyiségben használt, tiszta, „Füredi” típusu, sötétzöld literes és félliteres ásványvizes palackot. Baile Borsec, Cluj, Str. Memorandului 8. 9416

Nyomdák!
Prima bécsi **hengerganyag** és póttanyag, kilója 160 lej.
Kapható a „Fraternitas” nyomdában, Cluj, Str. Baron L. Pop No 10.

Kereskedelmít végzett, lehetőleg románul tudó fiatallembert; gyakorlatnak, azonnali belépésre keresünk. — Ajánlatokat „Iparvállalat” jellegre a kiadóba kérünk.

Üzletberendezés keményfából, sürgősen **eladó.**
Cím a kiadóban.

Pénztárkezelésben jártas, románul tudó kisasszony és egy ügyes fiu tanulóknak azonnal felvétetik. Bodner-Aruház, Cal. Victoriai 5.

Természetes ásványvíz. **Celestin**
VICHY Grand-Grille Hopital
Ovakodjunk az utánzatoktól. **Vichy-Etat** só lugsavas, emészthető víz házi elkészítésre. **Vichy-Etat** pastillák evés után elősegítik az emésztést.

A francia állam forrásai: bevált: csunál, hólyagtántalmaknál, cukorbetegségű, izületi fájalmaknál. **Kitűnően** használt májbántalmaknál. **gyomorfájalmaknál.**

Kedvező vételnapok. Julius 10—aug. 10.
nagy tétel

férfi, fiu és gyermekruha

kerül eladásra, rendkívül előnyös áron. **Kizárólag ab raktár.** Nézze meg készletünket! Kifizetődik. — Elsőrendű és középminőség!

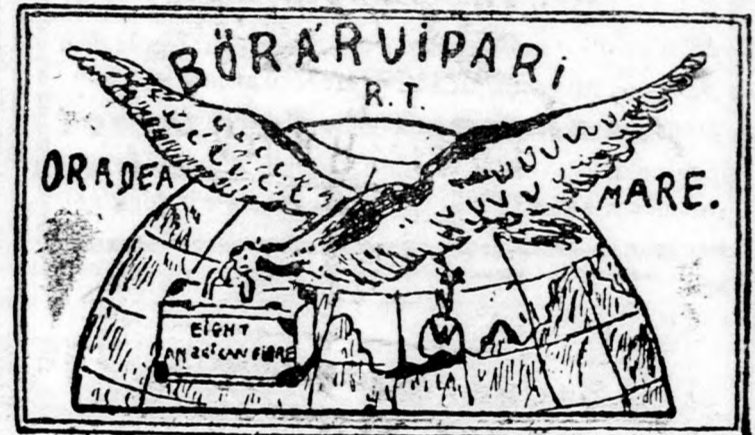
1. A legkiválóbb szabás.
2. A legjobb kidolgozás.
3. A legujabb fazonok.
4. A legmegfelelőbb hozzávalók.

G a z d a g v á l a s z t é k !

Prima Fabrica Ceho-Slovaca Pentru Confectiuni de Haine Barbatesc, Strada Berzei 94-96. Bucuresti.

Bőr bőröndök, táskák és kalapok **kalapok** ferekekben és

Nagyobb, olcsóbb transport érkezett a gyárból

Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 2.

bőrdíszműkülönlegességek

Rador 2418

Tacamul
ezüstárgyár
CLUJ
Str. Av. am Jancu 3. [v. Petőfi-utca]
Gyárt: **Évő eszközöket, Szervizeket, Disztárgyakat** stb.
Csak viszonteladóknak!
Telefon Nr. 482.

Ügyeljünk a védjegyre

Tanítanak,
szórakoztatnak gyönyörködtetnek!

Dr. Dienes László: Művészet és világnézet	100
Schnitzler: Elza kisasszony (Egy zsidóleány története)	132
Lacratelle: Silbermann (Egy zsidófiu története)	80
Schnitzler: Garlan Berta asszony	160
Lagerlöf: A császár	140
Biró: Vizözön	48
Thiering: A textilpar	100
Victor Hugó: A párisi Notre Dame I-II.	180
Benedek: Erdélyi történetek	176
Tabéry: Szarvasbika	176
Multatuli: Havenclar	198
Bashkirtseff: Mária naplója	176
Spunda: A halottbűvölő	176
Strindberg: Krisztina	110
Gogoly: Tanyai esték	154
P. Benoit: Atlantis	176
Móricz Zsigmond: Pillangó	150
Hemon: Maria Chapdalena	160
Gerald: Szeretni	176
„ Ezüstlakodalom	176
„ Te meg én	176
A. France: Elbeszélések	24
„ Az istenek szomjaznak	120
„ Pártútó angyalok	132
Sztrokay: A rádió	36
„ Kis elektrotechnika	36

Kaphatók az **Uj Kelet könyvosztályában,** utánvétellel vagy a pénz előzetes beküldése mellett

GYAPJUIPAR R. T. TIMIŞOARA

Gyapjumosóda, gyapjufésülde, kamgarn, vigogne-szővőde, takácsmühelyek, mügyapjagyár, apretura, festőde.

Kötött és szövöttárgyár **Körülbelül 50 munkást foglalkoztat. Saját konfekció és luhtenyőztés.**

Szerkesztőség
Hivatal és ny
Közlöny-Kolozsvár, S
1. Pop. (Brassay-
Telefon: Szerke
és kiadóhivatal
No. N. Sz. —
Kéziratok ki-
szerkesztőséghez
Kéziratok
duak vissza

1925 július 22

Az Orto
vitában aláb
főbbi ur v
nincs itthon,
váradi ortodo
ügyében és
felelni Adler
ban már mo
főbbi ur
Miksa egyes
vesz tudomás
ereji politika
a Zsidó Nem
Iroda folytat
ság érdekében
az egyetemes
münk az obje
de az erények
még visszatér

Klein Miksa dr.
ból közvetlenül az
igaza” címmel ellát
késztet, hogy még e
befejező megjegyzést
velem együtt bizony
legnagyobb része, h
sine ira et studio m
foku ingerültséget v
az ügynek, melynek
csékély kárara, vég
mondott pendantja a
in re, suaviter in m
válasz a fortiter in
áll. Am ez a tónus
hoz ki sodromból és
kevészsámu észrevéte

Mindenekelőtt k
nem a Központi Irod
hanem csak kiemelni
kapcsolatban, amely
Klein dr. ur cikke, a
lességét, sőt több
bizottság ténykedésé
sebb-nagyobb bizotts
és tiltakozásai egyet
nyem és igazságsze
kellene ebben az eset
nek, hogy nem elé
szavak visszhangjának
sikerült neki megta
alkalmat, mely célh
elért eredmény vajj
marad-e, miként az
szombati írásrendelet
tént? Nincs kizárva!
ján hogyan lehet és
vagy gáncsolni, ezt
ésszel. Hiszen Klein
beszél az Irodáról, leg
hogy Anghelescu minis
ségére való tekintett
sonyszékéből, (ha ugyan
helyezzen belé, akinek
belenyugodhatik?

Egyszóval: az isk
zetben az ort. vezetőse
tett és oly eredményt
ugyanebben az ügyber
dicsekedhetik. Ezt ál
Klein dr. ur nem tud
folni. Hanem ahelyett,
elismerje, feltárta az e
sebek egész halmazát,
natkozóan az ort. Köz
csak az Uj Kelet hasá
már más alkalommal